Työttömien Keskusjärjestön lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle HE 109/2026 vp

Työttömien Keskusjärjestön lausunto Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

1. Johdanto

Työttömien Keskusjärjestö kiittää valiokuntaa lausuntopyynnöstä koskien hallituksen esitystä kotoutumistuen käyttöönotosta ja yleistukilain muutoksista. Pidämme tärkeänä, että maahanmuuttajien kotoutumista ja työllistymistä vahvistetaan. Kannatamme kotimaisen kielen osaamisen edistämistä, mutta esitetyssä muodossa kotoutumistuki jää tasolle, joka aiheuttaa merkittäviä sosiaalisia ja taloudellisia riskejä.

2. Kotoutumistuen taso on riittämätön

Esityksen mukaan kotoutumistuki olisi **33,64 euroa/päivä**. Jo nykyinen yleistuki (37,1 €/päivä) ja toimeentulotuki ovat olleet monille riittämättömiä:

THL:n arvio (Työpaperi 18/2025) osoittaa, että perusturva **ei kata viitebudjettia** ilman toimeentulotukea. Alennettu kotoutumistuki lisäisi viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta ja syventäisi köyhyyttä.

Toimeentulotuen hakeminen koetaan laajasti kuormittavaksi ja nöyryyttäväksi, ja hakemusten käsittelyssä esiintyy viiveitä ja dokumenttien katoamista. Tämä lisää haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten stressiä ja epävarmuutta.

3. Köyhyyden lisääntymisen seuraukset ovat vakavia

Diakoniatyön ja ruoka-avun kentältä saatu tieto osoittaa, että sosiaaliturvan leikkaukset ovat jo lisänneet:

- taloudellista ahdinkoa
- mielenterveysongelmia
- lääkkeiden ostamisen vaikeutta
- asumisen ongelmia
- avuntarpeen syvenemistä

”Avuntarve on kasvanut ja syventynyt merkittävästi.”

Kotoutumistuen alentaminen lisäisi näitä ongelmia erityisesti maahanmuuttajilla, joilla ei ole turvaverkkoja Suomessa.

4. Kielitaidon vahvistaminen on perusteltua – mutta edellyttää riittävää koulutustarjontaa

Kannatamme vahvasti kotimaisen kielen osaamisen vahvistamista. Tutkimus osoittaa, että kielikoulutus parantaa työllistymistä ja vähentää sosiaaliturvan käyttöä.

Ongelma on, että kotoutumiskoulutuksen tarjonta on **riittämätöntä**:

”Kaikki työllisyysalueet eivät tarjoa noin vuoden mittaista kotoutumiskoulutusta.”

Ilman riittävää koulutustarjontaa kielitaitovaatimukset muuttuvat sanktioksi, eivät kannustimeksi. Kielikoulutuksen saatavuus ja laajuus ovat keskeisiä edellytyksiä sille, että esityksen tavoitteet voivat toteutua.

5. Maahanmuuttajat ovat nostaneet työllisyysastetta

Suomen työllisyysasteen nousu on viime vuosina perustunut maahanmuuttajien työllistymiseen. He ovat:

- työmarkkinoiden kannalta halutussa ikäryhmässä
- keskimäärin koulutetumpia kuin kantasuomalaiset
- osallistuvat työllisyyspalveluihin aktiivisemmin
- osaavat suomea tai ruotsia erinomaisesti tai keskivertaisesti 63 %:n osuudella

Työllisyysasteen lasku kantaväestössä ja nousu maahanmuuttajissa osoittaa, että maahanmuutto on ollut keskeinen tekijä työvoiman riittävyyden turvaamisessa. Kotoutumistuen heikentäminen voi heikentää tätä positiivista kehitystä.

6. Negatiiviset kannustimet eivät toimi

Lakiesityksen omat perustelut toteavat, että:

”Rahalliset kannustimet toimivat heikosti käyttäytymismallien pitkäaikaiseen muuttamiseen.”

Alennettu kotoutumistuki on **pitkäkestoinen negatiivinen kannustin**, joka lisää syrjäytymistä eikä edistä kielitaidon kehittymistä. Tutkimuskirjallisuus tukee palkkiomuotoisten kannustimien parempaa vaikuttavuutta verrattuna sanktioihin.

7. Yleistuen laajentaminen ukrainalaisille on kannatettavaa

Pidämme hyvänä, että tilapäisen suojelun saaneet ukrainalaiset saisivat oikeuden yleistukeen. Tämä parantaa yhdenvertaisuutta ja tukee kotoutumista.

8. Muita huomioita kotoutumiseen

On tiettyjä maahanmuuttajien erityisryhmiä, joilla on joko poikkeuksellisen alhaiset valmiudet opiskella suomen kieltä tai ovat jo niin pitkällä suomen kielessä, että eivät saa heille sopivaa julkista kielipalvelua. Etenkin kotiäidit voivat olla korkeammassa riskissä jäädä syrjään palveluista. Näiden kohderyhmien parempi huomiointi kotoutumisessa olisi tärkeää.

9. Johtopäätökset

Työttömien Keskusjärjestö kannattaa kotimaisen kielen osaamisen vahvistamista ja maahanmuuttajien työllistymistä tukevia toimia. Emme kuitenkaan voi kannattaa esitystä, koska kotoutumistuki jää tasolle, joka:

- ei riitä inhimilliseen elämään
- lisää syrjäytymistä
- kasvattaa toimeentulotuen tarvetta
- heikentää kotoutumista
- voi lisätä sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia
- heikentää työllisyyskehitystä

Suomen väestörakenne ja kestävyysvaje edellyttävät toimia, jotka **vahvistavat maahanmuuttajien integroitumista**, eivät heikennä sitä. Kannustimien tulee olla **palkitsevia**, ei rankaisevia, ja kielikoulutuksen tarjonnan tulee olla riittävää, jotta esityksen tavoitteet voivat toteutua.

Työttömien Keskusjärjestön puolesta,

Jukka Haapakoski
Toiminnanjohtaja
Työttömien Keskusjärjestö
Yliopistonkatu 5, 6. krs
00100, Helsinki
jukka.haapakoski@tyottomat.fi
Y-tunnus: 1003909-9
+358 50 577 2580

Väestö muuttujina Alue, Sukupuoli, Ikä, Kuukausi, Pääasiallinen toiminta ja Tiedot

	Väestö
KOKO MAA	
Yhteensä	
Yhteensä	
2026M04	
Työvoima	2 762 562
Työlliset	2 423 073
Työttömät	339 489
Työvoiman ulkopuolella olevat	2 887 672
0-14 -vuotiaat	803 518
Opiskelijat, koululaiset	427 523
Varusmiehet, siviilipalvelusmiehet	12 899
Eläkeläiset	1 433 791
Muut työvoiman ulkopuolella olevat	209 941

Huomaa:

Kokeellisessa tilastossa on havaittu käsittelyvirhe, joka on kasvattanut työttömien määrää. Virhe on korjattu tammikuusta 2026 alkaen, mutta sitä edeltävää aikasarjaa ei ole tarkistettu.

---

www.tilastokeskus.fi

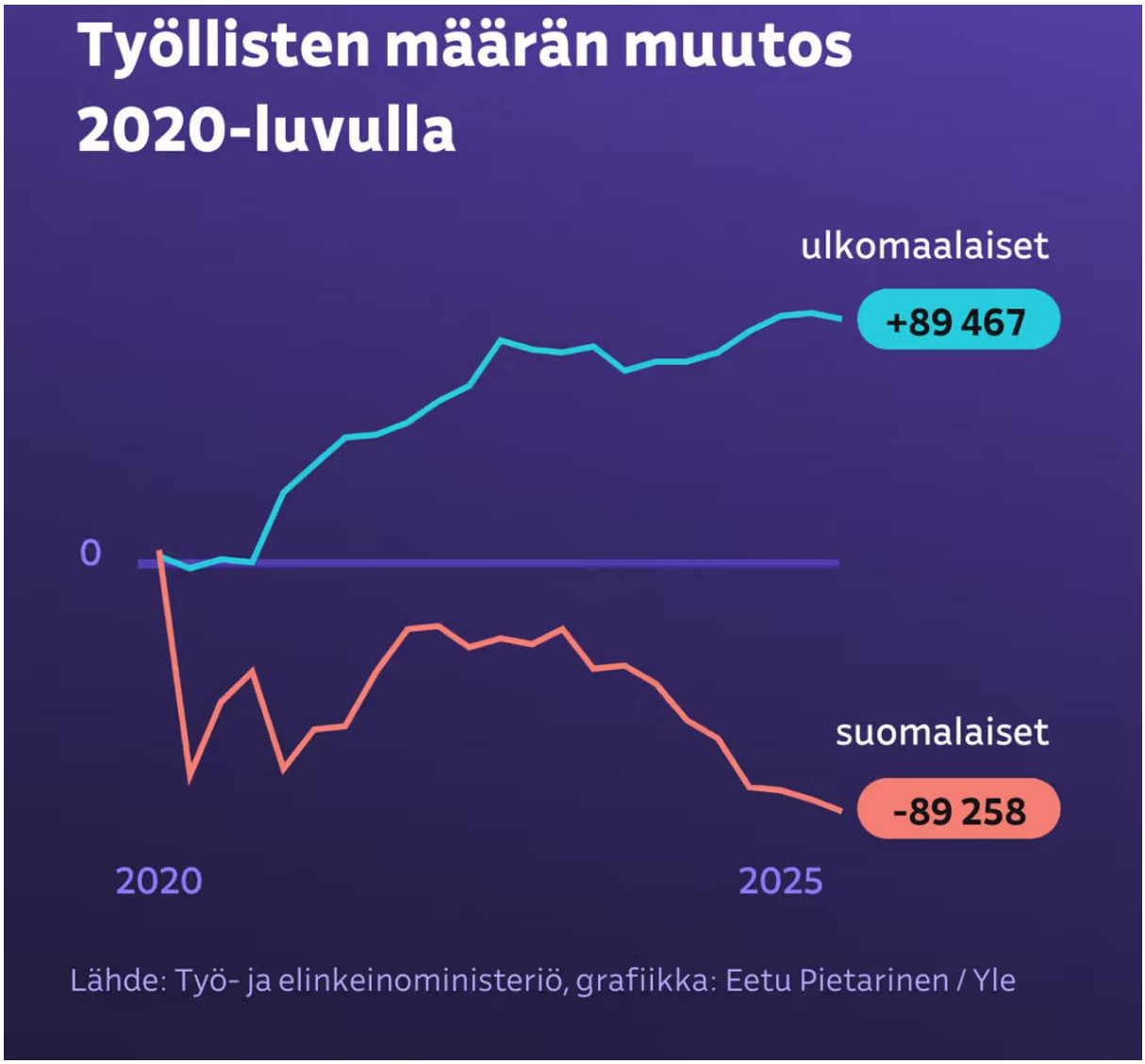

https://yle.fi/a/74-20211881

Ao. ”*Taulukosta 4.3.2. nähdään, että työttömyysturvan, sairauspäivärahan ja vanhempainpäivärahan perusturvan saajien tulot eivät riitä kattamaan viitebudjettia ilman toimeentulotukea eikä toimeentulotuen kanssa eri kotitalouksissa, jos toimeentulotuen asumisnormeja sovelletaan tiukasti. Jos asumisnormia ei sovelleta, yksinhuoltajan perusturva näyttäytyy riittävänä toimeentulotuen kanssa kaikissa elämäntilanteissa (ks. liite taulukko 3.5). Lapsettoman takuueläkkeen saajan tulot riittävät yleisesti kattamaan viitebudjetin, mutta takuueläkettä saavan lapsiperheen tulot eivät kata viitebudjettia*.”

Taulukko 4.3.2 Viitebudjetti vuonna 2025 ja eri elämäntilanteissa olevien kotitalouksien asumiskustannusten ja muiden perusmenojen jälkeisten tulojen suhde viitebudjetteihin, kun toimeentulotuen asumisnormit huomioidaan. (%)

		2021	2022	2023	2024	2025	Muutos 2023–2025 %-yks.
Yksinasuva							
	Työmarkkinatuki	91	90	88	90	88	0
	Takuueläke	121	119	118	123	121	3
	Vähimm.SV-päiväraha	91	90	88	90	88	0
	Opintotuki	113	108	104	124	111	6
	- ei lainaa *	-4	-2	1	-10	-22	-23
	Työttömän ansiopäiväraha	91	90	89	90	88	-1
	Työeläke	180	173	178	191	190	12
	Pieni palkka	167	162	162	148	154	-8
	Keskipalkka	324	315	310	320	327	18
1 huoltaja, 1 lapsi							
	Työmarkkinatuki	107	106	107	95	93	-14
	Takuueläke	107	106	107	95	93	-14
	Vähimm.SV-päiväraha	107	106	107	95	93	-14
	Perhe-eläke	107	106	107	95	93	-14
	Opintotuki	110	107	107	123	120	12
	- ei lainaa	33	34	39	33	31	-7
	Kotihoidon tuki	107	106	107	95	93	-14
	Työttömän ansiopäiväraha	107	106	107	95	93	-14
	Työeläke	135	131	138	138	136	-3
	Pieni palkka	144	139	141	128	130	-11
	Keskipalkka	222	215	213	223	229	15
Pari							
	Työmarkkinatuki	83	82	80	84	84	3
	Takuueläke	123	121	120	125	122	2
	Vähimm.SV-päiväraha	83	82	80	84	84	3
	Opintotuki	146	139	134	159	159	25
	- ei lainaa	20	22	24	16	17	-7
	Työttömän ansiopäiväraha	101	100	99	100	101	2
	Työeläke	214	209	216	230	229	13
	Pieni palkka	202	196	192	199	206	14
	Keskipalkka	391	378	372	384	392	20
2 huoltajaa, 2 lasta							
	Työmarkkinatuki	83	82	84	81	80	-4
	Takuueläke	83	82	84	81	80	-4
	Vähimm.SV-päiväraha	83	82	84	81	80	-4
	Opintotuki	104	99	98	113	111	13
	- ei lainaa	30	30	33	29	27	-5
	Kotihoidon tuki	83	82	84	81	80	-4
	Työttömän ansiopäiväraha	83	82	84	81	80	-4
	Työeläke	124	121	125	134	133	8
	Pieni palkka	124	119	119	111	116	-3
	Keskipalkka	222	215	212	219	225	13

Kirkkopalvelut ry:n EU-ruoka-apua tarjoava hanke on hyvä indikaattori siitä mihin apua tarvitsevien osalta on tilanne on eskaloitumassa. Diakoniatyöntekijät jakoivat 17 500 EU- ruoka-apumaksukorttia eri puolilla Suomea noin 230 seurakunnan kautta. Siinä kohdattiin 33 578 ihmistä. Kortin luovutuksen yhteydessä tehtiin kokonaisvaltainen elämäntilanteen kartoitus. Tämän yhteydessä havaittiin, että ” Elinkustannusten nousu ja etuusleikkaukset näkyvät suoraan arjessa. Ihmisten taloudellinen ahdinko on lisääntynyt. Muiden muuassa:

• Työttömyys, työkyvyttömyys ja työnteon kannustinongelmat näkyvät avun tarpeessa. Työpaikkoja on aivan todella mahdotonta saada
• Kelan päätökset tulevat todella pitkillä viiveillä ja asiakkaat joutuvat lähettämään samoja asiakirjoja kerta toisensa jälkeen
• Ihmisten elämäntilanteet monimutkaistuneet ja arjen kuormittavuus lisääntynyt.
• Avuntarve on kasvanut ja syventynyt merkittävästi
• Terveydentilaan liittyvät ongelmat lisääntyneet, ihmiset eivät voi ostaa edes välttämättömimpiä lääkkeitä
• Mahdollisuus saada apua mielenterveysongelmiin hankaloitunut
• Asumisen ongelmat ja alueellinen eriarvoisuus korostuvat
• Sosiaaliturvan leikkaukset kohdistuvat nyt kaikkein heikoimmissa asemassa oleviin mm. lapsiperheet, yksinhuoltajat, pitkäaikaistyöttömät
• Suurimmalla osalla diakoniatyöntyössä useita kertoja viikossa kohtaamisia taloudellisesti vaikeassa tilanteessa olevien ihmisten kanssa.” (Eija Kilgast, Kirkkopalvelut ry, Maailmanparannuspäivät 27.9.2026 https://www.youtube.com/watch?v=UFl3n1FD6zY)